

הכלניות, הנרקיסים, החמציצים, האירוס, הכרכום, הנורית, החצב והצבעונים. צמחי הפקעת והבצל, עם ההיסטוריה המפוארת, הפכו את הגינה שלכם לחגיגה ראוותנית

חלקם מהבר של ישראל (שום, חצב, גביעונים, הצבצ, ועוד), כמו גם ממקומות שונים בעולם. גולת הכותרת היא נץ החלב ודובים, צמח מרשים בעל תפרחות כחומות מרובות פרחים, שהובא לארץ מדרום אפריקה. מחירן של פקעות ובצלים שווה לכל כיס. היקרים שבהם יעלו כ-150 שקל ליחידה, את רובם ניתן לקנות רק בחבילות של 20'5 יחידות ותלוי בגודל הפקעת או הבצל. כל כי חבילה עולה כ-10'20 שקל. את הפקעות והבצלים ניתן להשיג בעונת בקלות במשתלות, מרכזי גינון ואפילו בסופרמרקטים. יש חשיבות רבה לאיכותם, אם הם מאוכזבים יורד – הפריחה תהיה עלובה ביותר, אפילו אם הטיפול יהיה מטרד. אז איך לבחור צריך למצוא את השמנת. הפקעות הגדולות ביותר הן גם המוצלחות ביותר, עם הקטנות אתם לוקחים סיכון, לא בטוח שיפרחו. מלבד זאת צריך לברוק היטב שאין סימני ריקנות, כראי לכם למשש: אם תן רכות, סימן שאינן בקרי בריאות. מוצקות היא סימן לבריאות. לפני ששותלים צריך לוודא שארמת הגינה תחצה ומגוקות הלהב, בצלים הנשתלים בקרקע בה המים עומדים, יקוללים להירוק. איך לשתול? החלק הרחב, ממנו יוצאים השורשים, צריך להישתל כלפי מטה, ואילו החלק הצר והמחודד כלפי מעלה. יוצאות דופן הן הנוריות, אלו נשתלות עם הקצוות המחודדים כלפי מטה, הרקפות נשתלות עם הצד החלק כלפי מטה והצד הקטן כלפי מעלה.

ככל שהפקעת או הבצל גדולים יותר, יש לשתול אותם עמוק יותר. הרבה נכון גם לגבי צעצעים, רק ששם יש להשיגו שהפקעת או הבצל לא ייגעו ברפופות

המתיאמה, שזה עכשיו בסתיו. ישראל ומדינות הים התיכון הן המקור לרוב צמחי הבצל והפקעת. רבים מהם גדלים כאן בר. אסטרוניגית התרדמה שלהם מאפשרת להם לעבור את עונת הקיץ השחונה, נטולת השמים. קבוצה זו בישראל כוללת מיני פרחים מוכרים המצטיינים בהררם, ביניהם החצב מנשר הסתיו הפרוח בימים אלו, נרקיס, אירוס, צבעוני, כלנית, נורית, סתונית, בן חצב, רפפת, שום וגם הכריז. כום. חלקם אף פורחים במרד כמו מזונומית ובצלציה. רבים מהם הוכרו כמזונגים, כלומר אסורים בקטיפה. בצל או לפקעת אין חיי צנח, לכן קטיפת הפרחים מצמצמת את מספר הזרעים שמהם מתפתחות הפקעות והבצלים. במקומות רבים בארץ, שבהם מוכחים בני הגידול הטבעי שלהם כמו לאורך התואר של הצבצ חוצה ישראל, בצפוני ובגלעד, נערכו הפירות הצלה כדי להעביר פקעות של פרחי בר למקום בטוח. אזורים שבהם קיימים ריכוזים גדולים של מינים אלו, הפכו לאתר עלייה לרגל בתקופת הפריחה כמו גבעת הרק פות ברמת מנשה ובגעת האירוסים ליד נס ציונה.

שמן זה טוב

הבצלים והפקעות שקונים בחנויות הם פרי עמלם של מטפחי צמחים במשך שנים רבות, רובם מאירופה ומאמריקה. המקור המסחרי הגדול ביותר לצמחי בצל ומאמריקה. שם מוקדשים אלפי דונמים לתעי שיה ז, ובפרט לצבעוני שהוא חירוע והחביב מכל. עשורים האחרונים, הולך גם כאן בישראל לאקסם במשתלת אסא (www.asa.co.il) צמחי בצל ופקעת,

אם אתם מוציאים החול שורט והים מלוכלך, רוצים לישון במשך כל הקיץ ולהתעורר רק כאשר מזג האוויר מתחיל להשתנות? מצטערת זה פשוט לא עובד רק עבוד בני אדם, אבל בשביל חלק מהצמחים החבלל כן. הקבוצה שבה מדובר נקראת גיאופיטים או צמחי בצל ופקעת, ומה שמאפיין אותה הוא איברי אנדרה תאידאטיים. צמחים אלה מחלקים את זמנם לשניים: מחצית השנה מוקדשת לפעילות, והמחצית השנייה לשינה. הם הולכים לישון כאביב ואת חומרי המזון המצויים בעלים שלהם, הם מורידים למטה למחסן האיברי האגרידה, וכך הם מצליחים לעבור את תקופת הקיץ הקשה. בסתיו ובתקופת החורף, מתעוררים איברי אנדרה אלו, מוציאים עליים ופרחים ומבשרים את תחילתה של תקופת חישה. על מנת לא להטוא לאמת, נציי שיש גם מינים (מעטים יחסית), שכמו הדובים, ישנים בחורף ופרחים בקיץ, כמו למשל, דליה קנה.

צמחי בצל ופקעת הם בין הפופולריים ביותר בעולם. הפופולריות שלהם בגינון עתיקת יומין, כבר במיתולוגיה היוונית והוכרז עליהן כנרקיסוס (נרקיס) וקיקנתון. הם אחיבים על שום יופיים, רב גנוניות וכן הצבע שהם מופיטים לגינה בסתיו וכחורף: החל מארום דם, וכלה בלבן צהור, סגול, כחול ורוד – שלל צבעי הקשת. יתרונם הגדול הוא פשטות גידולם. אם אתם בעלי שתי ירדים שסאליות ושום רבד בגינה לא מצליח לכם, לכו על צמחי בצל ופקעת. הם הומור בטוח ויכולים לפרוח מספר שנים זו אחר זו. צריך רק לראוה לארעה טובה בגינה או בעציצים, ולהטמין אותם בעונה

איך מטפלים בצמחי בצל ופקעת?

1. אור: לכל מין יש דרישות תאורה המתאימות לו אור מלא, אור חלקי או על חלקי. תנאי הארה שאינם מתאימים, ישבשו את מהלך הפריחה.
2. השקיה: צריך להקפיד לאחר השתילה שהקרקע תהיה לחה. אחרי שהצמחים נובטים, מחסור במים יכול לגרום להם נזק רב. צריך לראות להשקיה לפי הצורך (אם לא יורדים גשמים כבר כן). לקראת סוף העונה חשוב מאוד להתמיד ולהשקות עד שכל העלים יקמלו, כדי שהבצל ותמלא לשנה הבאה. אם הם שתולים בגינה באזור מושקה בקיץ, עלול חלק מהם להירקב, ואז ארצי להוציא את הצמחים והפקעות מהקרקע (ראו הוראות בהמשך).
3. דישון: צמחים אלה יגדלו ויפריחו ללא תוספת דישון, משום שבאזורים האגירה מצוי מוץ, אם ברצונכם לשפר צימוד ואיכות פריחה, אפשר לפזר דשן בעל שחרור איטי עם הטמנת הפקעות.
4. שמירת איברי האגירה לשנה הבאה: לאחר שצונת הפריחה חולפת, העלווה מתייבשת, הצמח שובק חיים, השרשיים מתיים והבצלים והפקעות יירדמו לתקופה ארוכה. אין לתתן ולהסיר את העלווה בתום הפריחה, יש לתת לעלים למות מוות טבעי. אפשר להוציאם מהארדמה, לנקות אותם היטב ולאחסן אותם במקום קריר ויבש (טני) מטרחה על 25 מעלות) למשך הקיץ.

● תודה לרדה אוילבסקי ממשלת "אסא" בביצרון.

פיקעת של צבענים

כהה, הנקרא Queen of Night, למי שיצליח מוכתב מקום של כבוד בפנתאון מטפחי הפריחים. את כבלי הצבעוני יש לקרר בטמפרטורה של למעלה מעלות במשך כחודש וחודשים במקרר הביתי לפני שתילתם. השתילה נעשית במקום מוצל, בעומק של 12-10 ס"מ ובמרווחים של 15-10 ס"מ. הם מתאימים לשתילה בקצינות, מסלעות, וכן במרפסת בארדיות, עציצים וגם בסלים תלולים. ומי שחובב צבעונים כדאי לו להגיע לגני קוקנהוף שבחולון (www.keukenhof.nl) בצל ופקעת נוספים.

מלך הביצה

מהצבעוני נעבור למלך הביצה – הנרקיס, מהודועים שפריחו הגב בארץ. הנרקיס מוכר כבר במיתולוגיה היוונית המספרת על עלם יפה תואר בשם נרקיסוס, שהתאהב בכבדית מפני שהסתפקה במים, ורעה את אהבתה של הנרימפה אקו. הוא נהג מכיטופים לבבואתו, ולאחר מותו הפך לפחד הנרקיס הגדול בקרבת מים וביצרות.

הנרקיס החל את דרכו כצמח גינה בשנת 1855, כשנמספו הורשאו, כוכן מגיות ממגזטיס שהיה עני מרוד, הודיע שאם לא יקבל עכבר אופק הנרקיסים שלו 100 לירות שטרלינג, הוא יסמיד אותו. בעל משלחה מלגו הולנדי להציל את האופק הארזין בר הכסל בעונת גננים חובבים. הוא הושער בטיטוח הנרקיסים, כך שכיום קיימים מאות וזנים תרבותיים, שחלקם מרזי רזי נעים. הנרקיס גדל כשמש מלאה וכחצי צל, את הבצל יש לטמן בעומק של כשבעה ס"מ, ומרחקי השתילה בין הצמחים הם כ-15

סמ"מ. את רובם אין לשתול סמוך לפני השטח, היות במקום זה הם יחישו את שינוי האקלים (קור בחורף, חום בקיץ). לרוב שתולים את הבצל כשראשו מתחת פני הקרקע בעומק השווה לשתי פעמים וחצי מקוטרו. צוי לשתול בקבוצות, שתילה מקובצת על מינים וזנים מעצימה ומגבירה את אפקט הפריחה. ניתן גם להתיקים באותו מקום במשך תקופה ארוכה וגם השג תצונות מהודיות של צבע על ידי ערבו מספר ימי פקעות. צבעונים ונרקיסים נראים טוב ביהוד. נפלא לשתול נרקיסים או כרכומים בראש, הם מסוגי ים להתיקים באותו מקום במשך תקופה ארוכה וגם הקנת לרש אפקט טבעי. כבלי פריחים קטנים כמו כרכומים וכן חצב מתאימים למסלעות. ניתן לשתול ותם מספר לשריחים, וכן בין עצים, אפשר בארדיות ועציצים מרפסת, ויש גם מינים לבית כמו ארפת או חלבים. אם אתם מגדלים אותם כמכלים, בחור במכל על צורה וצבע מתאימים.

זכב התערוכות

הצבעוני נחשב למלך צמחי הפקעת והבצל, ליפה, מיוחד והפופולרי שביניהם. הוא מוכב בתערוכות רחוב בינלאומיות ובגנים מלכותיים ברחבי העולם. זהו הסוג, Tulip, התגלגל מן המילה הפיסית טורבן, ומשמעותה מצנפת גבוהה (עלי הצבעוני מכוויית את זרועותיו). הצבעונים גדלים בר, מאסיה הקטנה עד סין. גם בארץ: אין עיקר הטיפוח שלהם בעשה בחולני, עז וזופי מאות מינים הנבדלים בצבעיהם, ומכאן השם עברית "צבעוני". עריין לא טופח מין של צבעוני זחור, הקרוב ביותר לשחור הוא צבעוני שצבעו גגול

ס"מ. הוא גדל יפה בקצינות, בקבוצות היוצרות צמחי בעצ, במסלעות, בארדיות או בעציצים. הם הכלנית היא צמח בר הנפוץ בכל אזורי הארץ, ובעונת החורף מופיעה במרבדי פריחה אדומים. השם העברי "כלנית" ניתן לה בשל הפרח המתהדר ככלה. פרויז הבר של הכלנית שימשו באירופה ובאזי, מוצא לטיפוח ימי תרבות. במשך שנים היה הגידול מנוסס על יבוא צמחית וחולני. הוא התחיל בגידול חקלאי בארץ בשנות ה-50 של המאה הקודמת. את פקעת הכלנית יש להשרות במים כ-12 שעות לפני השתילה במקום מוצל, וכדי לאתר ההשריה יש לשתול בתנאי אור מלא בעומק של שלושה ס"מ, במרחק של המישה ס"מ מפרח לפרח. את המוציץ, שגם הוא שייך לקבוצת הצמחי הבצל והפקעת, אתם רואי זכוכים מילריתכם. זה הפרח הצנוח שיהיהם קוטפים ומכרמים את קצה גבעולו בשביל הטעם המצנץ כפה (ומכאן גם שמו המצניץ). אולי גם ברחבת את העלים התלגנים (בעלי שלש האונות) וחי פשתם עלים נדירים בעלי ארבע אונות – אלו אמורים לתבוא מוצל מונח במוצנץ. כדאי שתדעו שקיים כיום זן לרבותי הנקרא התלתן בר המול, שהעלים שלו מורכבים מים מרעקה לעלעים. כמה כאלו בגינה או בעציץ, ואתם מסודרים לשנה החדשה.